

* * *

УДК 378(09):78

Новосельская А. В.,
кандидат педагогических наук, художественный
руководитель – генеральный директор
КРУ “Крымский академический театр кукол”
(Украина, Симферополь), arin-nov@mail.ru

ИСТОРИЯ РАЗВИТИЯ СИСТЕМЫ ВЫСШЕГО ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ В СФЕРЕ КУЛЬТУРЫ ЮГА УКРАИНЫ (КОНЕЦ XIX – НАЧАЛО XXI ВВ.): К ВОПРОСУ ИСТОЧНИКОВОЙ БАЗЫ ИССЛЕДОВАНИЯ

В рамках изучения истории развития системы высшего профессионального образования, в сфере культуры Юга Украины рассматриваются аспекты обеспеченности данной темы исследований необходимыми источниками. Проводится анализ актуальности темы для организации полноценного научного изучения, представляется предварительная классификация учебных заведений сферы культуры и эстетического воспитания региона. Предлагается классификация источниковой базы – по родо-видовому принципу, выделяются наиболее типичные группы источников изучения темы, определяются основные приоритеты и последовательность работы с ними. Представляется классификация и общая характеристика групп архивных документов, необходимых для восстановления полноценной картины становления системы высшего образования в сфере культуры на протяжении более чем столетнего периода истории Юга Украины, указываются основные государственные и ведомственные архивохранилища Украины и РФ, содержащие необходимые документальные корпусы.

Ключевые слова: Юг Украины, культура, эстетическое воспитание, история педагогики, источники, архивные документы.

(статья друкується мовою оригіналу)

Становление Украины как независимого демократического государства предполагает кардинальные изменения во всех сферах жизни общества. Ключевую роль в этом процессе играет сфера воспитания и образования. Реформирование системы высшего и профессионального образования заявлено одним из приоритетов гуманитарной политики государства. Об этом, в частности, говорится в Государственной национальной программе “Образование” (“Украина XXI века”, 1993) [1], в редакциях Закона Украины “Об образовании” (1991, 1996, 2006, 2012) [2], “Об общем среднем образовании” (1999) [3], проекте Закона Украины “О профессиональном образовании” [4]. В Национальной доктрине развития образования (2002) [5] обозначены приоритетные направления государственной образовательной политики, а именно: личностная ориентация образования, формирование национальных и общечеловеческих ценностей, создание для граждан равных возможностей получения образования, постоянное повышение качества образования, обновление его содержания и форм организации учебно-воспитательного процесса, развитие системы профессионального и творческого образования и т.д. Целью данного процесса должно стать утверждение человека как наивысшей социальной ценности, всестороннее раскрытие его способностей, творческой индивидуальности, которое даст стимул к глубоким социальным, духовным и экономическим преобразованиям в стране. Сегодня государство все острее ощущает потребность в творческих индивидуальностях, имеющих необходимую компетенцию и подготовку для успешной конкуренции в мировом профессиональном пространстве, способных к внедрению инновационных технологий во всех сферах общественной деятельности.

В этом контексте особую роль играет система образования в сфере культуры и эстетического воспитания, так как в ней происходит выявление и развитие творческого потенциала личности, формируются тенденции дальнейшего развития национальной, массовой и элитарной культуры, как в широком общесоциальном, так и в локальном, профессиональном смыслах. При этом система учреждений образования в данной сфере имеет свою длительную историю, неоцененный полностью исследователями накопленный теоретический и практический опыт [6–9].

Количественный анализ, проведенный на подготовительном этапе исследования показал, что в период с конца XIX в. до сегодняшнего дня на территории южного региона Украины было создано около 50 учебных заведений сферы культуры и эстетического воспитания высшего (III–IV уровни аккредитации: профильная академия, 3 консерватории и музыкальные академии, более 10 вузов, филиалов вузов и специализированных факультетов в педагогических вузах) и около 40 профессионального (I–II уровни аккредитации: училища) уровня. Их предварительную классификацию можно произвести по видовому принципу: академия (Луганская государственная академия культуры и искусств), консерватории и музыкальные академии (Днепропетровская консерватория имени М. И. Глинки, Донецкая государственная музыкальная академия шимени С. С. Прокофьева, Одесская национальная музыкальная академия имени А. В. Неждановой), университеты и институты (РВУЗ “Крымский университет культуры, искусств и туризма”, “Институт культуры и искусств Луганского национального университета имени Тараса Шевченко, Институт педагогического образования Николаевского национального университета имени В. А. Сухомлинского, Институт искусств Южноукраинского национального педагогического университета имени К. Д. Ушинского, Институт психолого-педагогического образования и искусств Бердянского государственного педагогического университета, Институт филологии, истории и искусств РВУЗ “Крымский гуманитарный университет”), специализированные факультеты (региональные факультеты Киевского национального университета культуры и искусств, факультет украинской и иностранной филологии и искусствоведения Днепропетровского национального университета имени Олеса Гончара, факультет социальной педагогики и психологии Запорожского национального университета, педагогический факультет Измаильского государственного гуманитарного университета, факультет искусств Криворожского педагогического института Криворожского национального университета, факультет искусств РВУЗ “Крымский инженерно-педагогический университет”, факультет искусств и художественного образования Мелитопольского государственного педагогического университета имени Б. Хмельницкого, факультет культуры и искусства Херсонского государственного университета), профильные училища и колледжи музыкального и художественного направления. Данные учреждения производят подготовку по квалификационным уровням “младший специалист”, “бакалавр”, “специалист” и “магистр” на основе утвержденных государственных программ, учебных планов и в соответст-

вии со стандартом профессионального и высшего образования Украины.

Реформа системы образования в Украине наметила новые ориентиры развития всех ее составных частей. В связи с этим, представляется актуальным обобщение опыта, определение достижений и недостатков существующей в Украине системы высшего и профессионального образования в сфере культуры и эстетического воспитания, до сих пор не становившегося предметом отдельного научного исследования. Логичным представляется формулирование необходимых теоретических и практических мер по ее совершенствованию, устранению объективных недостатков, приведению в соответствие с участием страны в интеграционных процессах в образовательной сфере Европы. Данные положения обосновывают актуальность выбранной темы исследования.

Одним из наиболее проблемных аспектов при рассмотрении темы исследования является вопрос обеспеченности источниковой базы необходимым массивом опубликованных и архивных источников. Основу источниковой базы данного исследования составляет достаточно широкий круг опубликованных и архивных материалов, которые отличаются по происхождению, информационным возможностям, степени объективности и месту хранения. По форме документы представлены неравнозначными по объемам и полноте массивами. Учитывая устоявшуюся в современном источниковедении тенденцию к компаративистскому принципу построения исторического исследования [10, с. 144–151], нами была предпринята попытка распределения источников о становлении и деятельности высших профессиональных учебных заведений сферы культуры Юга Украины на соответствующие группы, согласно их родовидовой классификации. За основу этого распределения была взята схема, предложенная доктором исторических наук, профессором кафедры архивоведения и специальных исторических дисциплин Киевского национального университета им. Тараса Шевченко Я. С. Калакурой [11, с. 177]. Данная классификация предполагает наличие в общем массиве источников по истории профессиональных училищ разного профиля, профильных факультетов, институтов, университетов, консерваторий, музыкальных академий следующих самостоятельных направлений:

– документальные источники (к ним относятся акты, делопроизводственные, программные документы органов власти и государственных учреждений – министерств просвещения и культуры СССР и УССР, региональных управлений образования и культуры, партийных органов, соответствующая документация конкретных учебных заведений);

– повествовательные источники (опубликованные и неопубликованные научные материалы сотрудников учебных заведений, педагогов и исследователей, публицистические материалы на профессиональную тему);

– массовые источники (материалы периодических изданий о работе системы высшего профессионального образования в сфере культуры южных регионов Украины);

– источники личного происхождения (письма, автобиографические материалы).

При анализе неопубликованных архивных документов по теме исследования нам представилось возможным структурировать данный массив источников. Классификации в данном случае подлежит делопроизводственная документация государственных учреждений Российской империи, Екатеринославской, Таврической и Херсонской губерний, СССР, УССР, отдельных областей УССР (Ворошиловградской (Луганской), Днепропетровской, Донецкой (Сталинской), Запорожской, Крымской, Николаевской, Одесской, Херсонской), Крымской АССР, независимой Украины, отдельных областей Украины и Автономной Республики Крым, которая составляет основной массив неопубликованных материалов об основании, становлении, основных направлениях, формах и методах системы подготовки профессиональных кадров в сфере культуры. Опираясь на предложенную доктором исторических наук, профессором Российского государственного гуманитарного университета В. В. Кабановым классификацию для данного вида источников [10, с. 570–582] мы можем определить, что материалы архивов по теме исследования содержат следующие группы документов:

1. Организационная документация – определяет порядок какой-либо деятельности, структуру, компетенцию, задания, форму и методы исполнения. К ней относятся уставы, положения, правила, обязательства, договора, контракты, трудовые соглашения (анкеты и учетные карточки преподавателей, сотрудников и руководителей учебных заведений и курирующих государственных органов, тексты уставов учебных заведений досоветского периода, удостоверения и представительские документы педагогов, сотрудников и учащихся профильных учебных заведений).

2. Распорядительная документация – отражает непосредственную управленческую деятельность, является в этом контексте продолжением организационной документации: решения, резолюции, приказы, инструкции, распоряжения, циркуляры, распоряжения, поручения (распоряжения руководящих органов министерств просвещения и культуры СССР, УССР, независимой Украины, областных управлений культуры относительно соответствующих учебных заведений, внутренние распоряжения руководства учебных заведений и их подразделений).

3. К особому виду организационно-распорядительной документации следует отнести протоколы заседаний коллегий, собраний, съездов, конференций и других официальных мероприятий (протоколы заседаний различных государственных органов и трудовых коллективов).

4. Текущая служебная переписка учреждений и предприятий – письма, телеграммы, радиogramмы, телефонограммы и т.д. – показывает текущую работу этих организаций, позволяет проследить механизм и последовательность принятия определенных решений (переписка государственных учреждений по управленческим и другим вопросам между собой и учебными заведениями, внутренняя переписка учебных заведений и учреждений культуры, переписка внутри учебных заведений и т.д.).

5. Плановая документация – определяет основные направления деятельности учреждения, прогнозирует ожидаемые результаты после окончания отчетного срока,

обязывает учреждения к определенной деятельности (планы работы государственных учреждений и учебных заведений, в т. ч. – по выполнению указаний вышестоящих руководящих учреждений, планы учебной, методической воспитательной, творческой и художественной работы, пятилетние, годовые, квартальные планы).

6. Отчеты, в том числе – статистическая документация – устанавливают результаты работы за определенный временной период или содержательный этап деятельности, дают основания судить об эффективности работы подразделения, всего учреждения (отчеты о работе государственных учреждений сферы культуры и учебных заведений хронологического и тематического содержания, преподавателей о проделанной работе и т.д.).

7. Учетная документация – фиксирует положение дел в определенной отрасли в четко определенный момент, зафиксированный в документе (текущие документы учебных заведений, предоставлявшиеся по запросу либо в порядке информирования).

Необходимый документальный фундамент исследования обеспечивает разнообразная база неопубликованных документов, представленная материалами центральных и ведомственных архивов Украины и Российской Федерации. Наиболее ценными для разработки являются фонды Центрального государственного архива общественно-политических объединений Украины (г. Киев), Центрального государственного архива-музея литературы и искусства Украины (г. Киев), Государственного архива Российской Федерации (г. Москва), Российского государственного исторического архива (г. Санкт-Петербург), позволяющие проследить роль государственных органов и общественных институтов по созданию специализированных учебных заведений. Не менее ценными являются материалы Государственных архивов АР Крым, Днепропетровской, Донецкой, Запорожской, Николаевской, Луганской, Одесской, Херсонской областей, позволяющие проследить деятельность конкретных специализированных учебных заведений, процессы реорганизаций и качественных изменений в их работе.

В целом, представленная классификация источниковой базы по теме истории развития системы высшего профессионального образования в сфере культуры и эстетического воспитания Юга Украины, позволяет обозначить необходимость системного изучения каждого ее аспекта, демонстрирует значительный синкретизм документальных материалов, необходимость их полноценного анализа и формулирования соответствующей научной концепции.

Список использованных источников

1. Постанова Кабінету міністрів України від 3 листопада 1993 р. “Про Державну національну програму “Освіта” (“Україна XXI століття”)[Електронний ресурс]. – Режим доступу до документу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/896-93-%D0%BF>.
2. Закон України “Про освіту”[Електронний ресурс]. – Режим доступу до документу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1060-12>.
3. Закон України “Про загальну середню освіту” [Електронний ресурс]. – Режим доступу до документу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/651-14>.
4. Проект Закону України “Про професійну освіту”[Електронний ресурс]. – Режим доступу до документу : mon.gov.ua/img/zstored/files/doc_10072013_002.doc.
5. Кремень В. Г. Освіта і наука України: шляхи модернізації: факти, роздуми, перспективи / Василь Григорович Кремень. – К. :

Грамота, 2003. – 216 с.

6. Гупан Н. М. Розвиток історії педагогіки в Україні (історіографічний аспект): автореф. дис. ... докт. пед. наук: спец. 13.00.01 “Загальна педагогіка та історія педагогіки” / Н. М. Гупан. – К., 2001. – 39 с.

7. Березівська Л. Д. Організаційно-педагогічні засади реформування шкільної освіти в Україні у XX столітті: автореф. дис. ... докт. пед. наук: спец. 13.00.01 “Загальна педагогіка та історія педагогіки” / Л. Д. Березівська. – К., 2009. – 44 с.

8. Черкасов В. Ф. Розвиток музично-педагогічної освіти в Україні (друга половина XX – початок XXI століття): автореф. дис. ... докт. пед. наук: спец. 13.00.01 “Загальна педагогіка та історія педагогіки” / В. Ф. Черкасов. – К., 2009. – 38 с.

9. Матвієнко С. І. Музична освіта та виховання дітей і молоді на Чернігівщині (XVIII–XIX ст.): автореф. дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.01 “Загальна педагогіка та історія педагогіки” / С. І. Матвієнко. – Х., 2010. – 20 с.

10. Данилевский И. Н. Источниковедение: История. Теория. Метод. Источники российской истории: учеб. пособие / И. Н. Данилевский, В. В. Кабанов, О. М. Медушевская, М. Ф. Румянцева / Российский гос. гуманитар. ун-т. – М.: Изд. центр РГГУ, 2004. – 704 с.

11. Спеціальні історичні дисципліни: Довідник: навч. посіб. / кер. авт. кол. І. Н. Войцехівська. – К.: Либідь, 2008. – 520 с.

References

1. Postanova Kabinetu ministriv Ukraїni vid 3 listopada 1993 r. “Pro Derzhavnu nacional’nu programu “Osvita” (“Ukraina XXI stolittja”)[Elektronnij resurs]. – Rezhim dostupu do dokumentu: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/896-93-%D0%BF>.
2. Zakon Ukraїni “Pro osvitu” [Elektronnij resurs]. – Rezhim dostupu do dokumentu : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1060-12>.
3. Zakon Ukraїni “Pro zagal’nu serednju osvitu” [Elektronnij resurs]. – Rezhim dostupu do dokumentu : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/651-14>.
4. Proekt Zakonu Ukraїni “Pro profesijnju osvitu” [Elektronnij resurs]. – Rezhim dostupu do dokumentu : mon.gov.ua/img/zstored/files/doc_10072013_002.doc.
5. Kremen’ V. G. Osvita i nauka Ukraїni: shljahi modernizacii: fakti, rozdumi, perspektivi / Vasil’ Grigorovich Kremen’. – K. : Gramota, 2003. – 216 s.
6. Gupan N. M. Rozvitok istorii pedagogiki v Ukraїni (istoriografichnij aspekt): avtoref. dis. ... dokt. ped. nauk: spec. 13.00.01 “Zagal’na pedagogika ta istorija pedagogiki” / N. M. Gupan. – K., 2001. – 39 s.
7. Bereziv’ska L. D. Organizacijno-pedagogichni zasadi reformuvannja shkil’noї osviti v Ukraїni u XX stolitti : avtoref. dis. ... dokt. ped. nauk : spec. 13.00.01 “Zagal’na pedagogika ta istorija pedagogiki” / L. D. Bereziv’ska. – K., 2009. – 44 s.
8. Cherkasov V. F. Rozvitok muzичno-pedagogichnoї osviti v Ukraїni (druga polovina XX – pochatok XXI stolittja) : avtoref. dis. ... dokt. ped. nauk : spec. 13.00.01 “Zagal’na pedagogika ta istorija pedagogiki” / V. F. Cherkasov. – K., 2009. – 38 s.
9. Matvienko S. I. Muzичna osvita ta vihovannja ditej i molodi na Chernigivshhini (XVIII–XIX st.) : avtoref. dis. ... kand. ped. nauk : spec. 13.00.01 “Zagal’na pedagogika ta istorija pedagogiki” / S. I. Matvienko. – H., 2010. – 20 s.
10. Danilevskij I. N. Istochnikovedenie: Istorija. Teorija. Metod. Istochniki rossijskoj istorii: Ucheb. posobie / I. N. Danilevskij, V. V. Kabanov, O. M. Medushevskaja, M. F. Rumjanceva / Rossijskij gos. gumanitar. un-t. – M. : Izd. centr RGGU, 2004. – 704 s.
11. Special’ni istorichni disciplini: Dovidnik: Navch. posib. / Ker. avt. kol. I. N. Voicjev’ska. – K. : Libid’, 2008. – 520 s.

Новосельська А. В., кандидат педагогічних наук, художній керівник – генеральний директор КПУ “Кримський академічний театр ляльок” (Україна, Сімферополь), arin-nov@mail.ru

Історія розвитку системи вищої професійної освіти у сфері культури Півдня України (кінець XIX – початок XXI ст.): до питання джерельної бази дослідження

В рамках вивчення історії розвитку системи вищої професійної освіти у сфері культури Півдня України розглядаються аспекти забезпеченості даної теми досліджень необхідними джерелами. Проводиться аналіз актуальності теми для організації повноцінного наукового вивчення, презентується попередня класифікація навчальних закладів сфери культури та естетичного виховання регіону. Пропонується класифікація джерельної бази – за родо-видовим принципом, виділяються найтиповіші групи джерел вивчення теми, визначаються основні пріоритети та послідовність роботи з ними. Представляється класифікація і загальна характеристика груп архівних документів, необхідних

для відновлення повноцінної картини становлення системи вищої освіти у сфері культури протягом більш ніж столітнього періоду історії Півдня України, вказуються основні державні та відомчі архівосховища України і РФ, які містять необхідні документальні корпуси.

Ключові слова: Південь України, культура, естетичне виховання, історія педагогіки, джерела, архівні документи.

Novoselskaya A. V., Ph.D., KRU "Crimean Academic Puppet Theatre", the artistic director – CEO, (Ukraine, Simferopol), arin-nov@mail.ru

History of the development of higher vocational education in the culture of the Southern Ukraine (end of XIX – beginning of XXI centuries.): to study the question of the source base

The article in the study of the history of the development of higher vocational education in the culture of the South of Ukraine considers aspects of the topic of security research necessary sources. Analyzes the relevance of the topic to organize full scientific study, it is a preliminary classification of institutions of culture and aesthetic education in the region. Proposes a classification of the source base – by subsumption principle, stand the most typical source group studying the topic, identifies the main priorities and sequence of work with them. Represented classification and general characteristics of groups of archival documents needed to restore a full picture of the formation of higher education in the field of culture for over a hundred years of history of the Southern Ukraine, identifies the main state and departmental archives of Ukraine and Russia, containing the necessary documentary enclosures.

Keywords: South Ukraine, culture, aesthetic education, history of pedagogy, sources, archival documents.

* * *

УДК 7.035 94(477):7.035:930.85

Огієнко В. І.,

кандидат історичних наук, старший науковий співробітник, Український інститут національної пам'яті (Україна, Київ), vitaliy.ogienko@gmail.com

УКРАЇНА І "ЇЇ БОЛІСНІ МИНУВШИНИ": СТРАТЕГІЇ ІСТОРИЗУВАННЯ ТА ІСТОРИЧНА КУЛЬТУРА

Недавній український історичний досвід розглядається за допомогою поняття "стратегії історизування". Виділено стратегію примирення через спокуту, стратегію історизування конфліктогенного спадку, стратегію історичного боргу, стратегію активзації пам'яті про Голокост, стратегію регіоналізації, стратегію амбівалентності, стратегію амнезії, стратегію активзації пам'яті.

Ключові слова: стратегія історизування, символічні практики, історична культура, український історичний досвід.

У даній статті буде окреслено стратегії історизування в Україні. Під стратегіями історизування мається на увазі культурно зумовлені (урочисті, культові, ритуальні) способи легітимації інститутів в межах символічного поля історичної культури. Вони зорієнтовані на публічність та на символічну репрезентацію, мають типізований характер (повторюються) та водночас слугують спеціальними механізмами соціального контролю. Способи легітимації виникають і підтримуються дієвцями, а не самі по собі [12, с. 8].

Стратегія активзації пам'яті

Якщо задатися питанням, яка історична пам'ять з'явилася протягом періоду незалежності України, то без сумніву це буде пам'ять, ґрунтована на національному метанаративі. Націоналізація пам'яті йшла паралельно із націоналізацією історії, яка в академічному середовищі означала відмову вітчизняної історіографії від використання радянських шаблонів. В Україні як і у всіх пострадянських країнах, можливо, за виключенням Білорусі, почали формуватися національні міфи та нарративи, покликані посилити солідарність громадян та легітимізувати владні еліти як такі, що здатні самостійно керувати без "допомоги старшого брата". Обґрунтування незалежності та суверенітету було віднайдено в

історії, особливо в її дорадянських "золотих періодах", пов'язаних із державністю. Здебільшого цим шляхом йдуть всі країни, що вже казати про ті суб'єкти міжнародного права, що довгий час були позбавлені привілею мати свою окрему історію. В Україні створено пантеон національних героїв та національно значимих "місць пам'яті". До першого входять давньокіївські князі Олег, Святослав, Володимир, Ярослав, княгиня Ольга, галицький князь Данило, гетьман Б. Хмельницький, поет Тарас Шевченко, поетеса Леся Українка та історик Михайло Грушевський. Більшість із цих історичних персоналії зображені на купюрах національної валюти гривні, що отримала свою назву із давньокіївських часів. Щоправда гетьмана Івана Мазепу, письменника Івана Франка (який є регіональним західно-українським героєм), філософа Григорія Сковороду (через недостатню популярність), зображення яких містяться на гривневих купюрах, складно включити до національного пантеону героїв. Список "національних героїв" можна розширювати, але загалом, можна бути певним, що ювілеї згаданих осіб будуть вшановані на державному рівні. Наука та медіа теж не обходять їх стороною, а опитування громадської думки свідчать про позитивний образ цих осіб.

Можна сказати, що вивчення і популяризація історії стали частиною державного та національного будівництва [25]. Національна парадигма повністю домінує в історіографії, університетах та шкільних підручниках з історії. Проведений Вікторією Середою контент та дискурс-аналіз промов президентів Кучми і Ющенка доводить, що обидва президенти використовували мову "національної історії" [18].

Поза тим, активація національної історії та пам'яті не носять всеохопного характеру. Найлегше, майже без опору від тих чи інших соціальних груп відбувається націоналізація тієї історичної пам'яті, яка була успадкована від Радянського Союзу та яка належить до національного метанаративу [13, с. 99]. Це варто пов'язати із відсутністю політичного спротиву до процесу активзації такої пам'яті, адже майже всі політичні сили прийняли платформу незалежності України та знайшли спільний мовчазний консенсус у її підтримці або нейтралітеті до її розвою. Як наслідок, постаті і події з національної історії, які вшановувалися за радянських часів, і в сучасній Україні продовжують сприйматися позитивно. І навіть, якщо змінюються акценти в бік подільшої націоналізації, як це стало із постаттю Богдана Хмельницького, то громадська думка у своїй масі на це не зважає. Тому активація такої національної пам'яті автоматично отримує карт-бланш у населення.

Серед нерадянської історичної пам'яті, яку можна віднести до національного метанаративу, в офіційній українській історичній канон було інтегровано історію Київської Русі в інтерпретації першої української держави, Української козацької держави Б. Хмельницького 1648-1657 рр. та історії Української революції 1917-1921 рр. як спроби відновити свою державу. Легко помітити, що сторінки історії, які отримали владну індульгенцію, медійну лояльність та освітню підтримку, цілком вкладаються в рамки концепції державотворення.

Ключові події довгого ХХ століття, Голодомор 1932-1933 років та Великий терор 1937 року, які входять до